

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri
Keskijärventie 75
82120 JOENSUU

LAUSUNTO

9.11.2016

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA EDUSKUNNALLE MAAKUNTAUUDISTUKSEKSI JA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISUUDISTUKSEKSI SEKÄ NIIHIN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Kooste sähköisen kyselyn vastauksista

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri haluaa nostaa esiin maakuntauudistukseen liittyviä eräitä tärkeitä seikkoja ympäristön ja luonnonvarojen hallinnan järjestämiseen liittyen.

Meneillään on useita yhtäaikaista muutoksia ympäristöön ja luonnonvarojen käyttöön liittyvässä päätöksenteossa, joiden kokonaisvaikutuksia ei ole tarkasteltu. Maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyt muutokset, nykyisten ELY-keskusten lakkauttaminen sekä maakuntauudistus kaikkine ympäristöön liittyvine uudistuksineen eivät tue kestäväen kehityksen tavoitteiden toteutumista eivätkä asukkaiden osallistumismahdollisuuksien parantamistavoitteita, niiden täytäntöönpano tulee tehdä huolella ja tavoitteiden toteutumista tulee seurata.

On kannatettavaa, että ympäristöön liittyvät lupa-asiat, niiden valvonta ja luonnonsuojelu pysyvät valtiolla. On myös hyvä, että nykyisten ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen laillisuus- ja oikeusvalvontatehtävät kerätään yhteen valtion virastoon. Mutta maakuntauudistuksessa on mukana myös useita muita ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviä muutoksia, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Maakuntalain perusteluosassa todetaan 1 §:ään liittyen seuraavaa:

Tavoitteiden toteutumisen kannalta kestäväen kehityksen periaate maakunnan kaikessa toiminnassa on keskeisessä asemassa. Maakunnan olisi toiminnassaan arvioitava päätösten, toimenpiteiden ja ratkaisujen vaikutuksia taloudellisen jatkuvuuden, tulevien sukupolvien ja ympäristön näkökulmasta. Maakunnan olisi vältettävä sellaisia päätöksiä, jotka sisältävät suuria taloudellisia riskejä tai kuormittavat kohtuuttomasti ympäristöä tai tulevia sukupolvia.

Kestäväen kehityksen periaatteen huomioiminen tulee ottaa tosiasiallisesti osaksi maakuntien päätöksentekoa ja sen toteutumista tulee seurata. Kestäväen kehityksen lisäksi maakuntien tulisi ottaa merkittävämpi vastuu alueellisesta ilmastopoliittisesta ja -ohjelmallisesta hallinnasta. Maakuntauudistus pitää sisällään useita ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyviä kokonaisuuksia. Maakuntien asema ympäristöhallinnassa tulee uudistuksen myötä kasvamaan. Ympäristönsuojeluun ja luonnonvaroihin liittyvät riskit ovat kuitenkin joiltain osin maakuntien rajat ylittäviä ja luonnonvarojen kestävästä hallinnasta tulisi olla päävastuu valtakunnallisella tasolla. Valtion tulisi edellyttää maakunnilta riittävä osaaminen ja

asiantuntemus ympäristö- ja kaavoitusasioissa. Maakuntien tulisi myös laatia alueelliset luonnonvara- ja ilmastopoliittiset ohjelmat, joiden toteutumisen seuranta olisi osa maakunnan kehittämis-, rahoitus- ja suunnittelutoimintaa.

Maakunnalliset intressit ovat pääosin alueen kehittämistyössä, elinkeinotoiminnan turvaamisessa sekä tehokkaassa luonnonvarojen hyödyntämisessä. Nämä ovat maakunnissa poliittisen päätöksenteon alaisuudessa tehtävää kehittämistyötä, jonka hyötyjä mitataan talous- ja työllisyysvaikutuksin. Sen sijaan luonnon kestävään käyttöön ja ympäristönsuojeluun liittyvät toimenpiteet eivät tuota välttämättä välittömiä mitattavia taloudellisia hyötyjä, vaan niiden hyödyt mitataan vuosikymmenten perspektiivissä. Maakunnallisen kilpailukyvyyn ja hyvinvoinnin perusta on puhtaassa ja monimuotoisessa luonnossa sekä terveellisessä elinympäristössä.

Erityisesti vesienhoidon suunnittelu, -toteutus ja -valvonta tulisi säilyä valtiolla, eikä näitä toimintoja tule siirtää maakuntiin. Maakuntalain perusteluosan 2 luvun 6 §:ään liittyvissä 1 momentin perusteluissa todetaan:

Ympäristöhallinnon luvat, ympäristövalvonta ja luonnonsuojelu kootaan ELY-keskuksista ja aluehallintovirastoista uudistettavaan valtion valtakunnalliseen aluehallintovirastoon valtion tehtäväksi mutta vesien ja merensuojelun tehtävät siirretään maakunnille.

Puhtaat pinta- ja pohjavesivarannot sekä vesiluonto ovat Suomelle niin merkittävä luonnonvara ja ekosysteemipalvelu, että niiden hallinnoinnin tulisi pysyä valtiolla. Tällöin taattaisiin myös tasapuolisuus vesienhoidossa valtakunnallisesti. Vesialueiden rajat eivät noudata maakuntarajoja, jolloin niiden hallinta olisi järkevää olla osana laajempaa kokonaisuutta.

Monien erityisesti pienten kuntien tarvitseman nykyisten ELY-keskusten kaavoitustuen poistuminen tulee korvata asiantuntevalla ohjauksella maakunnissa. Maakuntalain 6 §:n 12 momentin perusteluosassa todetaan seuraavaa:

Kuntakaavoituksen edistämiseksi maakunnan tehtävänä olisi tarjota alueen kunnille asiantuntija-apua ja ajankohtaiskoulutusta sekä osallistua ennakkolliseen viranomaisyhteistyöhön ja kaavoitustoimen kehittämishankkeisiin. Maakunnalla olisi muutoksenhakuoikeus kuntien kaavaratkaisuihin, kuten maakuntien liitoilla nykyisin on maankäyttö- ja rakennuslain mukaan. Sen sijaan ELY-keskusten tehtävänä olevaa kuntien kaavoitus- ja rakennustoimen kattavaa oikeudellista valvontaa ei ehdoteta siirrettäväksi maakuntien tehtäväksi.

ELY-keskusten toteuttama oikeudellinen valvonta on ollut erittäin tarpeellista, lausunnot ja valitukset ovat olleet tarkoituksenmukaisia. Oikeudellista valvontaa ei voida jättää kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen tehtäväksi, vaan maakunnissa tulee olla asiantuntemus ja vastuu tehdä oikeudellista valvontaa kuntien kaavoitusratkaisuissa.

Maakuntalain yhtenä keskeisenä tarkoituksena on asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisellemä maakunnan toiminnassa. Maakuntalain 23 §:ssä nostetaan esiin monipuoliset ja vaikuttavat osallistumisen mahdollisuudet. Nämä tavoitteet ovat erittäin kannatettavia ja niiden tulee koskea myös luonnonvarojen hallinnan, ympäristönsuojelun ja ilmastonmuutoksen hillinnän kaltaisia merkittävästi asukkaiden elinympäristöön ja hyvinvointiin liittyviä hankkeita ja toimenpiteitä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ry.

Anna Lehtinen
puheenjohtaja

Pekka Ylhäinen
sihteeri

Lisätietoja:
puheenjohtaja Anna Lehtinen
anna.lehtinen@icloud.com
050 336 5531